

Michail Bulgakov. Djävulens vändkrets. Ellerströms förlag.

När Bokbörserna publicerade sin topplista över mest köpta begagnade böcker år 2013 hamnade Pär Lagerkvists "Dvärgen" på tredje plats tätt följd av Michail Bulgakovs "Mästaren och Margarita" på fjärde. Båda böckerna har idag blivit kultlitteratur som har mycket gemensamt i språk, stil och innehåll.

Därför är det glädjande av Ellerströms förlag nu ger ut en samling med Michail Bulgakovs tidiga berättelser, varav två av dem nu för första gången publiceras på svenska. Som så många av hans böcker uppenbarar sig djävulen, här i berättelsen "En diaboliad" med det gåtfulla tvillingparet Callsing indränkta i en doft av svavel. Miljön är Moskva i Sovjetstatens första årtionde, präglad av en tilltagande meningslös byråkrati och en osäker färdriktning. Tillvaron är drömsk och liknande den vi återfinner hos Kafka. Även i flera av de andra novellerna utspelas handlingen i ett Moskva där den politiska omvälvningen precis ägt rum. Rekvisitan är de gamla borgerliga interiörerna men tiden är ny och ännu vilsen. I berättelsen "Hus nr 13" möts dessa världar i en förödande eldsvåda. En metafor för det totala brottet mellan två epoker och dess oförmåga att förstå och bygga vidare på varandra. Andra berättelser är mer självbiografiska och återspeglar Bulgakovs erfarenheter som ung fältläkare ömsom hos de vita och de röda trupperna. Kritiken är genomgående stark mot en litterär samtid som vände kappan efter vinden. Författaren ser med misstro på hur människor snabbt anpassar sig till det samhälle som tar form ur kaoset. Med tanke på dessa texter är det märkligt hur Michail Bulgakov kunde överleva Stalins många utrensningar.

Språket är detaljrikt med en mängd korta kommentarer som vore det en ögonblicksberättelse av en närvarande. Ur dessa korthuggna meningar växer en förtätad stämning fram som slår klorna i läsaren. "Djävulens vändkrets" är en utmärkt bok att läsa som en bakgrund och förståelse till "Mästaren och Margarita".

Bengt Samuelsons innehållsrika efterord är en ovärderlig guide till denne inte alldeles lättillgänglige författare och hans berättelser.

Jakob Carlander